

Informacja nt. zatrudniania cudzoziemców w Polsce

Główne wnioski:

- **W 2015 r. kontynuowany jest wzrost zatrudnienia cudzoziemców w Polsce, w szczególności w zakresie podejmowania pracy bez zezwolenia - na podstawie oświadczenia podmiotu o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi. Rok 2015 będzie rekordowy zarówno pod względem liczby wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemca jak i zarejestrowanych oświadczeń¹.**
- **W dalszym ciągu rośnie udział obywateli Ukrainy w liczbie wydanych zezwoleń i zarejestrowanych oświadczeń (obecnie to odpowiednio ok. 74% i niecałe 98%).**
- **Zapotrzebowanie na pracę rośnie w większości branż, szczególnie silny wzrost odnotowywany jest w budownictwie, transporcie czy przetwórstwie przemysłowym.**
- **Największe zapotrzebowanie na pracę cudzoziemców występuje w województwie mazowieckim – tego regionu dotyczy ok. 51% wydanych zezwoleń i ok. 47% zarejestrowanych oświadczeń, obserwowany jest jednak stopniowy wzrost znaczenia innych regionów.**
- **Należy zwrócić uwagę, że coraz większa liczba cudzoziemców może pracować na innej podstawie niż zezwolenie na pracę cudzoziemca czy oświadczenie o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi. Można tu wskazać np. obywateli UE, cudzoziemców posiadających zezwolenie na pobyt czasowy i pracę (oraz niektóre inne zezwolenia na pobyt czasowy), cudzoziemców posiadających zezwolenie na pobyt stały lub którym udzielono ochrony międzynarodowej.**
- **Cudzoziemcy stanowią marginalną liczbę wśród zarejestrowanych bezrobotnych i tylko nieliczni z nich posiadają prawo do zasiłku.**

¹ Należy pamiętać, że w rzeczywistości liczba cudzoziemców, którzy podjęli pracę w Polsce na podstawie zezwoleń lub oświadczeń jest niższa, z przyczyn takich, jak np.: rezygnacja cudzoziemca z przyjazdu do Polski, odmowę wydania wizy przez konsula, rejestracja więcej niż 1 oświadczenia lub wydanie więcej niż 1 zezwolenia na 1 cudzoziemca czy niestawienie się cudzoziemca w miejscu pracy.

ZEZWOLENIA NA PRACĘ CUDZOZIEMCÓW

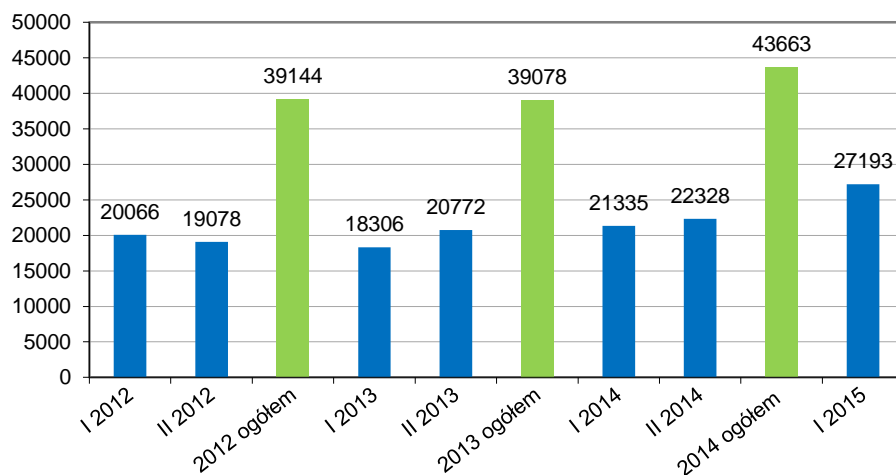
1) W I półroczu 2015 r. wydano 27 193 zezwolenia na pracę cudzoziemca, co stanowiło w stosunku do I półrocza 2014 r. wzrost o 27%. Liczba wniosków o wydanie zezwolenia, złożonych w I półroczu 2015, wyniosła 30 906 (wzrost o 38 %). Do końca listopada br. wydano już ok. 57 tys. zezwoleń.

Tabela 1. Liczba zezwoleń na pracę wydanych w latach 2010 – 2015 oraz stopa wzrostu w poszczególnych latach

lata	liczba wydanych zezwoleń	zmiana (%) w stosunku do roku poprzedniego
2010	36 622	24,82%
2011	40 808	11,43%
2012	39 144	-4,08%
2013	39 078	-0,17%
2014	43 663	11,73%
I-VI 2015	27 193	27,4% (względem I-VI 2014)

Źródło: MPIPS

Wykres 1. Liczba wydanych zezwoleń na pracę w latach 2012 - I połowa 2015 (dane za półrocza oraz pełne dane roczne za lata 2012-2014)

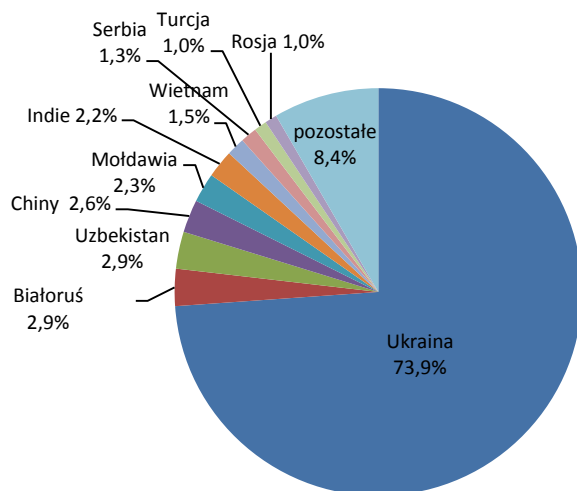

2) Podobnie jak w latach poprzednich, największa liczba wydanych w I połowie 2015 r. zezwoleń na pracę przypadła na województwo mazowieckie – prawie 51% (w roku 2014 było to 56%). Udział pozostałych województw nie przekraczał 7%.

3) Podział zezwoleń na pracę ze względu na obywatelstwo cudzoziemca wskazuje na coraz silniejszą dominację pracowników z Ukrainy. W pierwszej połowie 2015 r. w ogólnej liczbie wydanych zezwoleń 73% (20 092 zezwolenia) dotyczyło tej grupy (w 2014 było to ponad 60%, w 2013 - 52%, 2011 – 46%, 2009 – 32%). Dalsze w kolejności kraje pochodzenia cudzoziemców to: Wietnam, Chiny, Białoruś, Indie, Uzbekistan i Mołdawia. Widocznie zmniejsza się znaczenie migracji

zarobkowej relatywnie znaczących, jak tej pory, grup cudzoziemców z Dalekiego Wschodu – Chińczyków i Wietnamczyków. W 2014 r. zezwolenia wydane w związku z pracą obywateli Wietnamu i Chin stanowiły kolejno 5,43% i 4,89% wszystkich wydanych zezwoleń (drugie i trzecie miejsce pod względem liczebności). W pierwszej połowie 2015 r. odsetek zezwoleń wydanych obywatelom Chin i Wietnamu zmniejszył się do 2,6% i 1,5%.

Wykres 2. Zezwolenia na pracę cudzoziemców wydane w I połowie 2015 r. według 10 najliczniej reprezentowanych obywatelstw (udział procentowy)

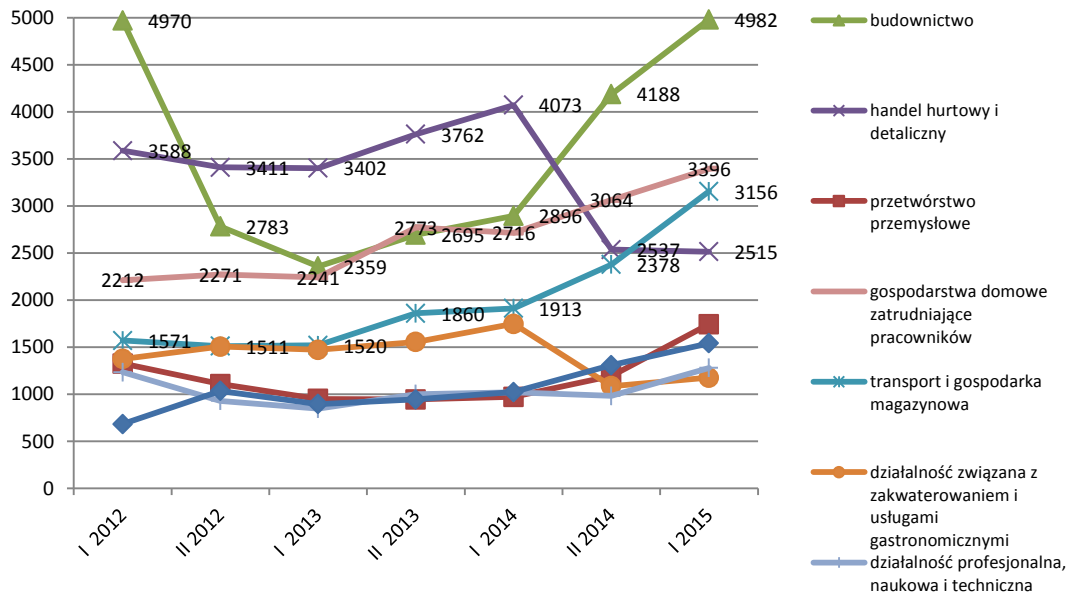
4) Dane dla pierwszej połowy 2015 r. wskazują na wzrost znaczenia budownictwa i transportu oraz spadek udziału zezwoleń dla sekcji handel hurtowy i detaliczny. Dane w wartościach bezwzględnych wskazują jednak na wzrost w większości branż. Najwięcej zezwoleń w I połowie 2015 r. wydano w sektorach: budownictwo – 4 972 (18,32%), gospodarstwa domowe zatrudniających cudzoziemców – 3 396 (12,49%), transport i gospodarka magazynowa – 1 356 (11,61%) oraz handel hurtowy i detaliczny – 2 515 (9,25%)².

Tabela 2. Udział procentowy wybranych sekcji PKD w ogólnej licznie wydanych zezwoleń (2012 – I półrocze 2015 r.)

lata	Liczba wydanych zezwoleń na pracę	z ogółem według wybranych sekcji PKD							
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przetwórstwo przemysłowe	budownictwo	handel hurtowy i detaliczny	transport i gospodarka magazynowa	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników
2012	39144	4,39%	6,22%	19,81%	17,88%	7,87%	7,37%	5,53%	11,45%
2013	39078	4,71%	4,85%	12,93%	18,33%	8,65%	7,75%	4,73%	12,83%
2014	43663	5,34%	4,96%	16,22%	15,14%	9,83%	6,49%	4,59%	13,24%
I półrocze 2015	27193	5,67%	6,42%	18,32%	9,25%	11,61%	4,33%	4,71%	12,49%

² W dostępnych statystykach 19% zezwoleń nie ma przypisanej informacji o sekcji PKD.

Wykres 3. Liczba wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemców w Polsce w okresie I półrocze 2012 r. - I półrocze 2015 r. (najczęściej występujące sekcje PKD)

5) Wśród najbardziej popularnych zawodów, dla których wydawano zezwolenia na pracę cudzoziemca w okresie od stycznia do listopada 2015 r. znalazły się: pomoce domowe, tynkarze, kierownicy ciągnika siodłowego, kierownicy samochodu ciężarowego, zbrojarze, spawacze, pracownicy do prac prostych gdzie indziej niesklasyfikowani, rozbieracze - wykrawacze, glazurnicy i przedstawiciele handlowi.

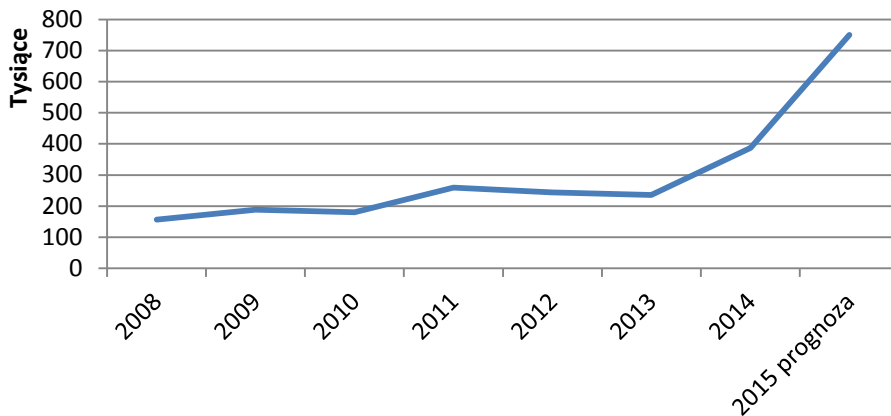
6) Znacznie, bo o ok. 244% (ze 164 do 564) wzrosła w I półroczu br. w porównaniu do I poł. 2014 r. liczba decyzji o odmowie udzielenia zezwolenia na pracę. Liczba decyzji o uchyleniu zezwolenia na pracę wzrosła w porównaniu do I poł. 2014 r. o 20% (z 4 351 do 5 230).

OŚWIADCZENIA O ZAMIARZE POWIERZENIA PRACY CUDZOZIEMCOWI³

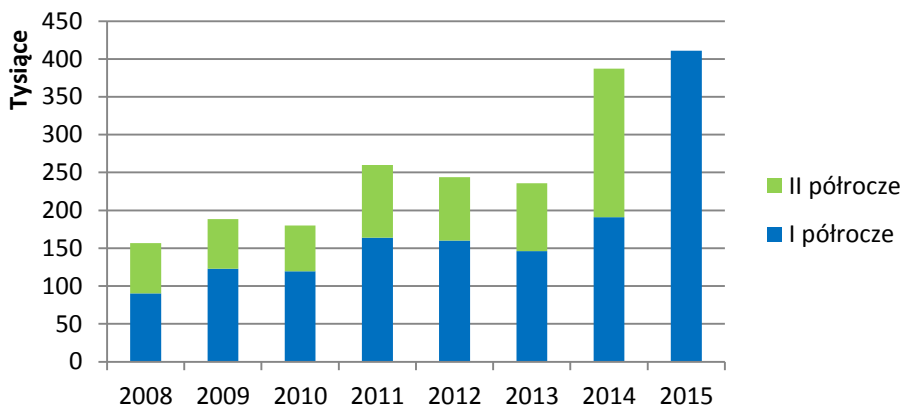
7) Dane za 2015 r. (do października) wskazują na dynamiczny wzrost liczby rejestrowanych oświadczeń. Do końca października 2015 r. zarejestrowano 665 956 oświadczeń, w analogicznym okresie roku 2014 r. było to 331 278 oświadczeń (zatem nastąpił wzrost o 101%). Należy jednak zwrócić uwagę, że najszybszy wzrost miał miejsce na początku roku (rzędu 150%), następnie zmniejszał się (połowa roku ok. 115%) i obecnie osiągnął 101%. Dla porównania liczba rejestrowanych oświadczeń wzrastała w 2014 r. (o 64,5%) oraz spadała w latach 2012 - 2013 (odpowiednio o 3,3% i ponad 6%).

³ Zarejestrowane przez pracodawcę w powiatowym urzędzie pracy oświadczenie umożliwia wykonywanie pracy bez zezwolenia przez okres 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy obywatelom Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Rosji i Ukrainy.

Wykres 4. Liczba oświadczeń zarejestrowanych w latach 2008-2014 oraz prognoza na rok 2015

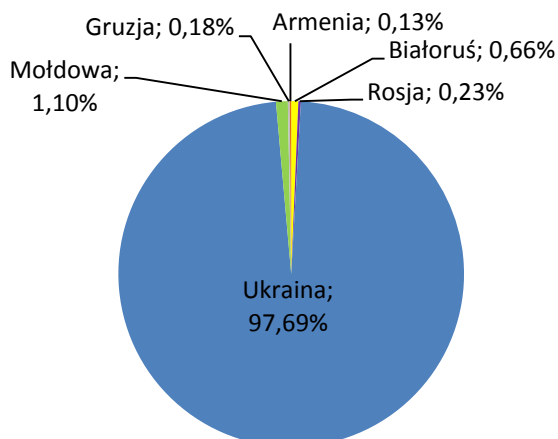

Wykres 5. Liczba oświadczeń rejestrowanych w latach 2011-2015 z podziałem na półrocza

8) Dane za 2015 rok wskazują na dalszą koncentrację oświadczeń w odniesieniu do obywatelstwa – w okresie styczeń – październik 2015 na obywateli Ukrainy przypadało 97,7% wszystkich zarejestrowanych oświadczeń (dla porównania w całym 2014 r. było to 96,3%). Liczba oświadczeń zarejestrowanych we wskazanym okresie roku 2015 dla obywateli poszczególnych państw objętych procedurą uproszczoną przedstawiała się następująco: Ukraina – 650 590, Mołdawia – 7 313, Białoruś – 4 422, Gruzja – 1 205, Rosja – 1 561, Armenia – 865.

Wykres 6. Struktura oświadczeń zarejestrowanych w okresie styczeń – październik 2015 r. według obywatelstwa

9) Najwięcej cudzoziemców wykonujących pracę w związku z oświadczeniem jest zatrudnianych w rolnictwie. Branża ta traci jednak obecnie na znaczeniu. W roku 2009 dotyczyło jej prawie 65% oświadczeń. W 2014 r. było to już 46%. Najnowsze dane, obejmujące okres od stycznia do października 2015 r., wskazują na dalszą dekoncentrację oświadczeń ze względu na branżę, gdyż udział rolnictwa w strukturze zmniejszył się do 38% (w liczbach bezwzględnych zarejestrowano jednak do końca października 2015 r. już ponad 255 tys. oświadczeń, czyli o prawie 80 tys. więcej niż w całym 2014 r.). Sekcje PKD, których udział w strukturze rejestrowanych oświadczeń wyraźnie się zwiększa to natomiast: przetwórstwo przemysłowe, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, w ramach której występują m.in. agencje zatrudnienia.

10) Najnowsze dane (styczeń – październik 2015 r.) wskazują na duży spadek udziału kobiet w strukturze oświadczeń, do 34%. We wcześniejszych latach było to: 2014 – 38,4%, 2013 r. - 44,6%, 2012 r. - 38,4%, 2011 r. - 43,5%, 2010 r. - 45,7%, 2009 r. – 48,9%, 2008 r. – 46,7%.

11) Oświadczenia są silnie skoncentrowane pod względem terytorialnym, choć obecnie obserwujemy zmniejszanie się dominującego udziału województwa mazowieckiego. Od kilku lat ponad połowa oświadczeń rejestrowana była w powiatach województwa mazowieckiego, w I połowie 2015 r. tego województwa dotyczyło natomiast 47% oświadczeń. Do powiatów, które rejestrują najwięcej oświadczeń w Polsce należą trzy z województwa mazowieckiego: m.st. Warszawa, powiat płoński i grójecki. Wskazane powiaty rejestrują łącznie prawie 40% wszystkich oświadczeń w Polsce.

Tabela 3. Struktura oświadczeń zarejestrowanych przez powiatowe urzędy pracy, według województw, od 2011 r. do połowy roku 2015 r. (w %)

Województwa	Oświadczenia				
	2011	2012	2013	2014	I półrocze 2015
Dolnośląskie	9,47%	11,66%	9,75%	9,50%	8,46%
Kujawsko - Pomorskie	0,69%	0,93%	1,24%	2,46%	2,79%
Lubelskie	8,49%	7,93%	7,68%	6,78%	8,74%
Lubuskie	3,17%	3,49%	2,77%	2,84%	3,55%
Łódzkie	3,44%	2,48%	2,28%	2,94%	3,67%
Małopolskie	3,57%	3,50%	3,92%	5,17%	4,96%
Mazowieckie	52,66%	53,34%	55,58%	52,38%	47,17%
Opolskie	1,63%	1,44%	1,66%	1,59%	1,56%
Podkarpackie	0,97%	0,77%	1,15%	2,04%	1,67%
Podlaskie	1,00%	0,48%	0,48%	0,47%	0,99%
Pomorskie	2,09%	1,74%	1,39%	1,50%	2,30%
Śląskie	3,68%	3,07%	2,81%	2,91%	3,34%
Świętokrzyskie	2,60%	2,41%	2,57%	1,89%	2,62%
Warmińsko - Mazurskie	0,17%	0,28%	0,37%	0,37%	0,35%
Wielkopolskie	4,55%	5,04%	4,97%	5,68%	5,93%
Zachodniopomorskie	1,83%	1,44%	1,38%	1,48%	1,93%
Ogółem	259 777	243 736	235 616	387 398	410 808

12) Zmniejsza się liczba oświadczeń rejestrowanych dla cudzoziemców, którzy będą ubiegać się o wizę. W okresie styczeń – październik 2015 r. tej kategorii dotyczył 73% oświadczeń. W roku 2014 cudzoziemców, którzy dopiero mieli ubiegać się o wizę dotyczyło 79% oświadczeń, rok wcześniej było to 85%.

13) Najbardziej popularnym zawodem, dla którego rejestrowano oświadczenia w 2015 r. (do 12 grudnia) był pomocniczy robotnik polowy. Na kolejnych pozycjach znalazły się: pomocniczy robotnik w gospodarstwie sadowniczym, pomocniczy robotnik budowlany, pozostali pracownicy wykonujący prace proste gdzie indziej niesklasyfikowani, robotnik gospodarczy, pakowacz ręczny, pozostali robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle, magazynier, kierowca samochodu ciężarowego, pomocniczy robotnik w przemyśle przetwórczym⁴.

14) Pracodawcy rejestrując oświadczenia w 2015 r. (do października) w prawie połowie przypadków deklarowali zamiar powierzenia pracy na podstawie umowy o dzieło (47%), 39% oświadczeń dotyczyło umowy zlecenia, zaś 14% umowy o pracę. Porównując te dane do danych za rok 2014 widać zmniejszenie się udziału umów o dzieło (o 4 punkty procentowe) na rzecz umów zlecenie.

15) Liczbę pracodawców rejestrujących oświadczenia w 2015 r. (do 11 grudnia 2015 r.) można szacować na ok. 45 tys.⁵ Przeciętny pracodawca zarejestrował zatem 17 oświadczeń. Według analogicznych szacunków we wskazanym okresie zarejestrowano oświadczenia dla ok. 542 tys. cudzoziemców. Dla przeciętnego cudzoziemca zarejestrowano więc w 2015 r. ok. 1,4 oświadczenia.

INNE GRUPY CUDZOZIEMCÓW MOGĄCYCH PODEJMOWAĆ PRACĘ W POLSCE

16) Dane dotyczące zezwoleń na pracę oraz oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi nie odzwierciedlają ogólnej liczby obcokrajowców zatrudnionych w Polsce, ponieważ nie obejmują wszystkich kategorii cudzoziemców uprawnionych do wykonywania pracy. Katalog przypadków, określający cudzoziemców uprawnionych do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz cudzoziemców zwolnionych z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę określa art. 87 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz.U. z 2015 r., poz. 149 z późn. zm.). Przypadki, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę zawiera również rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 21 kwietnia 2015 r. *w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę* (Dz. U. z 2015 r., poz. 588).

17) Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie dysponuje danymi dotyczącymi cudzoziemców wykonujących pracę, którzy są zwolnieni z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę (poza tymi, których dotyczy tzw. system uproszczony). Pomocniczo, w celu oszacowania tej liczby można korzystać m.in. z danych dotyczących dokumentów pobytowych, będących w zasobach Urzędu do Spraw Cudzoziemców.

⁴ Na podstawie danych z systemu CeSAR (zawierającego do września 2015 r. informacje o ok. 89% wszystkich oświadczeń, po tej dacie różnica między danymi oficjalnymi a pochodzącymi z systemu wynosi ok.3%).

⁵ Szacunek na podstawie bazy CeSAR.

18) Zgodnie z danymi Urzędu do Spraw Cudzoziemców liczba cudzoziemców posiadających prawo pobytu na terytorium RP zwiększa się. Liczba cudzoziemców posiadających ważne dokumenty pobytowe na początku roku 2015 oraz w dniu 1 lipca 2015 r. wzrosła o prawie 11%. Największy wzrost dotyczył pobytu humanitarnego (prawie 2,5-krotny) oraz najliczniejszej kategorii – pobytu czasowego (o prawie 23%).

Tabela 4. Liczba osób, które posiadają ważne dokumenty potwierdzające prawo pobytu na terytorium RP na początku i w połowie roku 2015

Liczba osób, które posiadają ważne dokumenty potwierdzające prawo pobytu na terytorium RP	stan na 1.01.2015 r.	stan na 1.07.2015 r.
Pobyt stały	48 186	51 322
Pobyt rezydenta długoterminowego UE	8 927	9 318
Pobyt czasowy	49 649	60 810
Prawo pobytu obywatela UE	55 493	58 842
Prawo stałego pobytu obywatela UE	6 806	6 982
Prawo pobytu członka rodziny ob. UE	535	532
Prawo stałego pobytu członka rodziny ob. UE	72	79
Azyl	1	1
Status uchodźcy	1 408	1 545
Ochrona uzupełniająca	3 160	2 911
Pobyt humanitarny	445	1 064
Pobyt tolerowany	384	341
Razem	175 066	193 747

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UdSC

Znaczna większość tytułów pobytowych wymienionych w tabeli 4. uprawnia do wykonywania pracy w Polsce. W przypadku zezwoleń na pobyt czasowy możliwość wykonywania pracy w Polsce jest natomiast uzależniona od celu pobytu cudzoziemca. Od momentu wejścia w życie nowej ustawy o cudzoziemcach (1 maja 2014 r.) do 8 grudnia 2015 r. wydane zostały 40 253 pozytywne decyzje w sprawie o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy i pracę. W tym samym czasie ogólna liczba pozytywnych decyzji dotyczących zezwoleń na pobyt czasowy wynosiła 82 692.

CUDZOZIEMCY W POWIATOWYCH URZĘDACH PRACY⁶

19) Liczba cudzoziemców zarejestrowanych jako bezrobotni wyniosła na koniec października 2015 r. prawie 3,6 tys. co stanowiło ok. 0,24% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Rok wcześniej w rejestrach bezrobotnych pozostawało ok. 3,7 tys. cudzoziemców, stanowiąc 0,21% ogółu bezrobotnych. Udział cudzoziemców w ogóle zarejestrowanych od lat nie przekracza dziesiątych części procenta, choć wykazuje tendencję rosnącą (na koniec 2007 r. wynosił 0,10%, na koniec 2011 r. 0,18%).

20) Obywatele państw trzecich stanowili 86% ogółu cudzoziemców zarejestrowanych jako osoby bezrobotne na koniec października 2015 r. Najliczniejszą grupą wśród zarejestrowanych bezrobotnych cudzoziemców byli obywatele Ukrainy (ok. 38%), Rosji (ok. 16%) i Białorusi (ok. 8%).

21) Na koniec października 2015 r. 234 cudzoziemców posiadało prawo do zasiłku, co stanowiło ok. 7% wszystkich cudzoziemców zarejestrowanych jako osoby bezrobotne. W przypadku obywateli Polski odsetek ten wynosił ok. 15%.

22) Zarówno w przypadku obywateli polskich jak i cudzoziemców, w rejestrach bezrobotnych przeważały kobiety. Na koniec października 2015 r. 60% bezrobotnych cudzoziemców stanowiły kobiety, w przypadku Polaków – 53%.

23) Cudzoziemcy widniejący w rejestrach bezrobotnych są nieco starsi niż Polacy. Na koniec października 2015 r. najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 30-39 lat (32%). Wśród obywateli Polski były to natomiast osoby w wieku 20-29 lat (27%). Średni wiek bezrobotnego cudzoziemca wynosił 40 lat, natomiast bezrobotnego Polaka 39 lat. Cudzoziemcy byli grupą bardziej jednorodną pod względem wieku.

24) Biorąc pod uwagę długość pozostawania w rejestrze bezrobotnych, cudzoziemcy rzadziej niż Polacy należeli do grupy osób długotrwale bezrobotnych. Na koniec października 2015 r. wśród cudzoziemców 51% należało do tej kategorii, natomiast w przypadku Polaków – 57%.

⁶ Na podstawie danych z hurtowni danych CeSAR.